

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Napsali o nás:

MLADÁ FRONTA DNES, 25. 8. 2017

Největší kůrovcová katastrofa v historii

Rozhovor s Doc. Ing. Petrem Zahradníkem, CSc.

MLADÁ FRONTA

pátek 25. 8. 2017

18 Kč

DNES

PRAŽSKÉ VYDÁNÍ

Sdílené bydlení přes Airbnb
jen po povinné registraci
Ubytovatelé by se měli hlásit
magistrátu. Zatím se ale neví kdy

Největší kůrovcová katastrofa v historii

Vichřice a sucho. Pro kůrovce ideální, pro české lesy katastrofa. Počet stromů napadených hmyzem se za tři roky ztrojnásobil.

Václav Janouš
reportér MF DNES

ŠUMAVA Čtyři miliony stromů po celé republice uschnou letos kvůli kůrovci. Lesníci mluví o nehorší kalamitě v historii. „Situace je kritická, ani na Šumavě v letech 1868 až

1878 nebyla taková gradace,“ říká Petr Zahradník z Lesní ochranné služby při Výzkumném ústavu lesního hospodářství.

Při roční těžbě 16 milionů kubíků dříví v celé zemi je to zhruba čtvrtina produkce. Loni bylo napadeno kůrovcem o milion stromů méně, v roce 2015 celkem 1,5 milionu.

Situace se bude dále zhoršovat i kvůli nedávným vichřicím, které vyvrátily či polámaly stovky tisíc kubíků dříví. Pro kůrovce je tak připravené „žrádlo“ a bude se rychle množit.

Lesníci se proto snaží dříví z lesů co nejdříve vyvézt a zpracovat. Například podnik Vojenské lesy a statky vichřice poničila sto tisíc ku-

bíků dříví. Nejvíce postižený je vojenský újezd Boletice na Šumavě. „Převážně jde o smrkové dříví, ale leží i mnoho listnatého. Do některých lokalit bylo složité se vůbec dostat,“ popisuje ředitel hornoplánské divize podniku Petr Král.

Vedení firmy hraje o čas zejména ve druhém největším vojenském výcvikovém prostoru Libavá na Olomoucku. „V Libavě spadlo 40 tisíc kubíků, a navíc tam lesy už deset let trpí srážkovým deficitem a dochází tak k jejich masovému rozpadu, protože do nich nalétá

vá ve velkém kůrovec,“ říká mluvčí vojenských lesů Jan Sotona.

Přes sto tisíc metrů krychlových dříví leží také státnímu podniku Lesy ČR. Sko-du lesníci odhadují na 25 milionů korun. Polámané stromy jsou nejvíce v Olomouckém kraji v okolí Šternberka a Mohelnice, západně od Brna, na východě Čech na Náchodsku a Trutnovsku nebo v okolí Liberce.

„Vzniknou velké holiny a hlavní vliv bude mít kůrovcová kalamita na zalesňování. Lesníci už budou více vysazovat dub, buk a další listnáče mís-

to souvislých monokultur smrku,“ předpovídá Petr Zahradník.

Spatné zprávy pro dřevozpracující průmysl přicházejí z rakouského a německého příhraničí. Jen v Bavorsku hlásí lesníci, že mají polámaný až milion kubíků dříví. „Německo a Rakousko jsou pro středoevropský trh klíčové. Ročně vyváží Česko tři miliony kubíků dříví právě do těchto zemí, a když tam bude přetlak dříví, bude to pro české pily problém. Obzvlášť když kalamita přišla v nehorší možné době, kdy tradičně bývá s lyžováním nejhorší situace,“ vysvětluje předseda Společnosti dřevozpracujících podniků Petr Pražan.

☎ **Více čtěte na str. 3**

Rodina DNES
Sestry Bendovy

Exner

Tak se z lesa ožívá

Odborník: Kalamita je kritická

V českých lesích uschne letos kvůli kůrovci na čtyři miliony smrků. Nejvíce v historii. Situace je prý natolik kritická, že lesníci budou muset vykácat celé mnohahektarové plochy. „Jediné, jak lze kůrovce zastavit, je včas vyhledat napadené stromy a asanovat. Chemicky, odkorněním nebo kácením,“ radí Petr Zahradník z Výzkumného ústavu lesního hospodářství.

Vy nemáte příliš radost ze současného tepleho a suchého počasí, že?
Ne. Situace s množstvím kůrovce v lesích je skutečně kritická a suché počasí právě vývoji kůrovce nepříspívá. Nedá se očekávat, že by se vývoj například během jednoho roku obrátil. Vše teď mají v rukou lesníci a značné práve počasí. Strašné bude záležet na počasí. Jestliže bude teplo, začne ještě vývoj třetí letošní generace kůrovce. Loni jsme doufali, že se ochladí a gradace se zastaví. Ale oteplilo se, brouk létal a bylo tak o jednu generaci lýkožroutů více. Tím počty narostly a narůstají. Situace je velmi nebezpečná.

Odhadujete, že letos množství napadeného dříví přesáhne čtyři miliony kubiků.

V této fázi už je jedno, jestli jsou to tři, nebo čtyři miliony. V historii nikdy nebylo napadeno takové množství dříví. I při té největší gradaci kůrovce v polovině devadesátých let to byly dva miliony kubiků. Mnoho let se množství napadeného dříví drželo na úrovni půl milionu nebo milionu kubiků.

Nejvíce v historii? Kalamitě z let 1868 až 1878 se přisuzuje 5 až 7 milionů mrtvých stromů.

Z literárních pramenů víme, že ani tato velká kůrovcová kalamita, o které se hodně mluví, nebyla tak intenzivní za rok jako to, co se děje momentálně. To je skutečně nejhorší situace v dějinách.

Jaký je lék na kůrovce? Instalovat chemické lapáče a lapáky (kmeny stromů, do kterých kůrovci naletí a z lesa se pak vyzveou)?

Toto je naprosto krizová situace, kdy padají všechny zaběhnuté postupy. Momentálně je nejdůležitější včas vyhledávat a likvidovat napadené dříví. Tedy chemicky, odkorněním nebo těžbou. Lapáče jsou jen „dotčívání“. V těch nejpostiženějších oblastech nemají větší význam a akorát odvádějí pozornost lesníků, aby vyhledávali napadené stromy včas. Klíčové je být před kůrovcem a likvidovat jej. Aby neopustil napadené stromy a nemohl napadnout další.

Nejspíš nezбудe než smrkové lesy na Šumavě nahradit jinými stromy.

Václav Janouš
reportér MF DNES

Šumava a její hluboké lesy jsou ukázkovým místem, kde lze pochopit, co se děje po větrné smršti a jak vyhledává kůrovcová kalamita. Přesněji, jak se lesy po takové kalamitě promění.

Letos uplynulo deset let, kdy se republikou přehnal orkán Kyrill a jen na Šumavě polámal milion kubiků dříví. Dřevorubci jich 795 tisíc vytěžili, zbytek zůstal v lesích k zeti.

V následných šesti letech na Šumavě napadl kůrovce 2,6 milionu stromů, které odumřely. Zůstaly stát jako uschlá mementa. Po letech dnes pod nimi rostou mladé smrčky. Na Šumavě podle odhadů správci rezervace takto samovolně vyrostly miliony stromků, v přepočtu šest až osm tisíc kusů na hektar. Plochy se ale přirozeně zmlazují ze 78 procent smrkem.

„Když člověk bojuje s kůrovcem, tak vlastně nedělá nic jiného, než že vytváří větší či menší pasyky a otevírá takzvané porostní stěny. To znamená, že se odhalují stromy, které nikdy nerostly na osluněném místě, a proto mají kratší koruny a dlouhé kmeny, což je pak lahůdka pro vířivici. Právě takové porosty, které ještě navíc leží ve vyšších nadmořských výškách a byly staré okolo sta let, nedokázaly odolat Kyrillu. Například v oblasti Polomu, Knížecího stolce, Černé a Jezerní hory, nad prameny Vltavy nebo v okolí Poledníku,“ vzpomíná ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Následně kůrovce napadl v dalších šesti letech 2,6 milionu kubiků dříví. Polovinu správci parku vytěžili, druhou půlku nechali ležet. Podle kritiků, ke kterým patří zejména zdejší starostové, právě ponecháním dříví v lese umožnili kůrovci masivní šíření. Ochránáři v tomto letitém sporu naopak tvrdí, že mrtvé stromy jsou prospěšné.

„Ponecháním dříví v lese došlo k významnému obohacení tohoto území o rozkládající se mrtvé dřevo,“ vysvětluje náměstek ředitele parku pro ochranu přírody Martin Starý.

I na Šumavě však lesníci vysazují nové stromky. A stejně jako to teď budou dělat jejich kolegové v nížinách, vracejí do lesů listnáče. „Sázeli jsme a stále sázíme dřeviny, které obohatí převažující nálet smrků. Tedy jedle, jeřáby, javory nebo buky,“ dodává Starý. Situaci v lesích – zejména v šumavském národním parku – teď pozorně sleduje i ministerstvo životního prostředí. Nechce podcenit to, aby z bezzásohových zón, kde se příroda ponechává svému osudu, nálet kůrovce do okolních lesů a napadl další stromy.

„U bezzásohových území bude správou parku zajištěno, že nedojde k ohrožení napadení lesů okolních vlastníků, nicméně přesnou strategii zvolí správa parku až po došetření škod,“ uvedla mluvčí resortu Petra Roubíčková. Národní park chce jet podle stejného scénáře jako po orkánu Kyrill. V zásohových zónách vytěží veškeré polámané stromy, v bezzásohových zůstane dříví ležet. Další rojení lýkožrouta smrkového přijde znovu na začátku června.

„V bezzásohovém území během září a října provedeme detailní inventarizaci počtu vyvrácených smrků a vyhodnotíme rizika šíření kůrovce v jarním období,“ říká mluvčí národního parku Jan Dvořák.

Sucho přeje kůrovci

Na Šumavě leží po vířivcích mezi 50 až 100 tisíci kubiky dřeva jen v zásohových zónách, kde člověk v lesích běžně těží. Nejhorší situace je mezi Stožcem a Novou Pécí u Lipna. Pro představu: loni na Šumavě vytěžili celkem 22 tisíc kubiků dříví napadeného lýkožroutem, letos už 25 tisíc kubiků.

Fakta Jak kůrovce ničí smrky

Lýkožrout smrkový je asi 5 mm velký tmavý brouk, jenž se i ve stadiu larvy živí především lýkem smrků. Přesahuje tak cesty, kterými strom čerpá živiny, a ten proto následně uschne. Ideálním prostředím pro lýkožrouta, zvaného častěji kůrovce, je smrkový les, nejčastěji se stávají starými stromy. Samička provrtá chodbičku, do které naklade 20 až 100 vajíček. Každá larva pak „vyžere“ 5–6 centimetrů v lýku a tím přeruší kanály, kterými proudí živiny. Za týden až dva se vyklubou brouci. V jednom stromu se vyvine 150 až 200 tisíc brouků, kteří jsou schopni napadnout dvě stě dalších stromů.

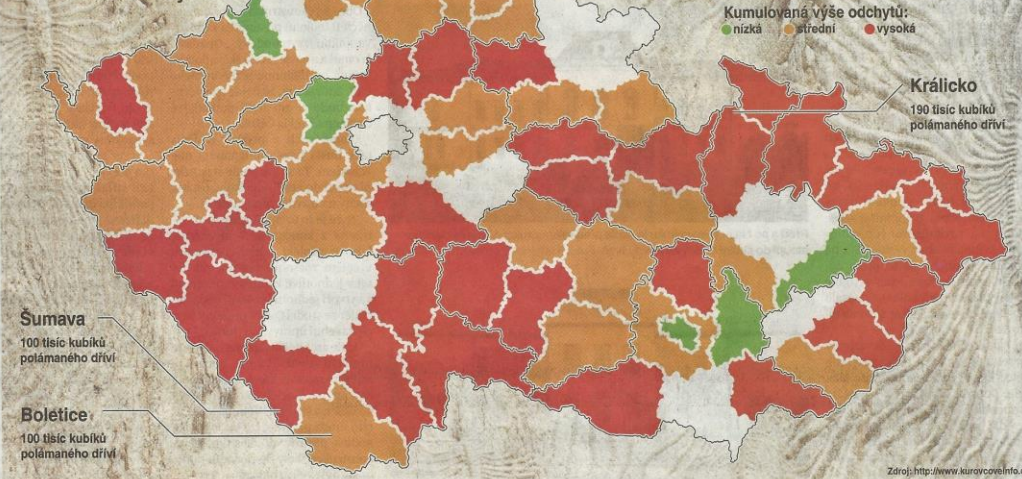
Brouk ničí! Kůrovce ničí strom jako dospělý jedinec i ve stadiu larvy. Foto: L. Němec, O. Bartovský, T. Krist, S. Kubeš

To, proč nyní kůrovce ničí hospodářské lesy v nížinách daleko více než vysokohorské porosty, má jednoduché vysvětlení.

Kvůli suchu. Právě deštivé počasí může obecně kůrovcovou gradaci zpomalit či zastavit, naopak teplé urychlit.

Bez vlhkosti se nemohou šířit přirození likvidátoři kůrovce – houby a plísňe. Samotné stromy jsou kvůli nedostatku vláhy méně odolné. „Když mají dostatek vody, dokážou samy lýkožrouta zabít tím, že jej „zalijí“ lýkem, jakmile se pod kůru zavrtá,“ vysvětluje Hubený.

Kde se v Česku rojí kůrovce nejvíce?

Zdroj: <http://www.kurovce.info.cz>